

Akıllı Hayat
ZORLU 2030

#Birlikteysek
Bir Geleceğimiz Var

2023

COP28'DE NE OLDU?

Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'nin taraf ülkelerinin bir araya geldiği 28. Taraflar Konferansı (COP28), 30 Kasım - 12 Aralık tarihleri arasında Dubai'de gerçekleşti. İklim değişikliğine karşı eylem planlarının değerlendirildiği zirvede, gezegenin geleceği adına önemli kararlar alındı.

İklim değişikliğinin yıkıcı etkilerine maruz kalan gelişmekte olan ülkelerin zararlarının tazmini için Kayıp ve Zarar Fonu'nun kurulması onaylandı. Taraflar, ilk olarak geçen yıl COP27'de fonun oluşturulmasına yönelik fikir birliğine varmıştı. Tartışmalı geçen görüşmelerin ardından alınan fosil yakıtlardan uzaklaşma kararı, ortak geleceğimizi ilgilendiren en hayati kararlardan biri oldu.

Yaklaşık iki hafta süren zirvede Türkiye, 2053'e kadar yenilenebilir enerji kapasitesini %69'a çıkaracağını açıkladı. Ayrıca Türkiye, İklim Kulübü, İklim için Mangrove İttifakı, İklim ve Sağlık Deklarasyonu gibi iklim değişikliğinin etkilerine karşı sekiz girişime katıldığını duyurdu.

COP28'e ilişkin bu içerik, Ekologos Sürdürülebilirlik Yönetim ve İletişim Hizmetleri tarafından zirveye ilişkin günlük olarak hazırlanan bültenler referans alınarak derlenmiştir.

İÇİNDEKİLER

COP28: Tamam mı, Devam mı Zirvesi!	1
COP28 Takvimi	1
COP28’de Türkiye Pavilyonu’nda Yan Etkinlikler	2
COP28’den Neler Beklemeliyiz?	2
COP28’de 130’dan Fazla Ülke	3
Sürdürülebilir Tarım Deklarasyonu’nu İmzaladı	
118 Ülkeden Temiz Enerji Kapasitesini 3 Kat Artırma Taahhüdü	3
Dünya Liderleri COP28’de	4
Enerji Dönüşümü, Fosil Yakıt Fiyat Şoklarını Engelleyebilir	5
Al Gore, BAE’yi Emisyonlarını Artırmakla Suçladı	5
COP28’in Finansman Taahhütleri Neler Vadediyor?	6
Fosil Yakıtlardan Kurtulabilecek miyiz?	6
Karbondioksit Emisyonları 2023’te Rekor Seviyeye Çıktı	7
Karbon Yakalama Teknolojileri İklim Hedefleri için Yeterli Bir Çözüm mü?	8
“Aşamalı Çıkış” Kararı, COP28 Müzakere Masasında	9
Dr. Fatih Birol: “Küresel Enerji Sistemi Çok Büyük Bir Hızla Değişiyor	9
Petrol ve Gazın Ötesi İttifakı’na Üç Ülke Daha Katıldı	10
“En Yüksek Hedeflere İhtiyacımız Var”	11
Bilim, 2050’ye Kadar Net Sıfıra Ulaşmamız Şart Diyor!	11

İÇİNDEKİLER

COP29 Nerede Düzenlenecek?	12
Dünya Tehlikeli Devrilme Noktalarının Eşiğinde	13
COP28’de “Karbon Yakalama ve Depolama” Tartışması	13
IMF’ye göre Karbon Fiyatlandırması İklim Kriziyle Mücadele için Gereken Parayı Sağlayabilir	14
UN Women’dan “Feminist İklim Adaleti Yaklaşımı” Çağrısı	15
COP29’un Ev Sahibi Azerbaycan Oluyor	15
COP28’de Sona Yaklaşırken, Tansiyon Yükseliyor	16
OPEC’ten Üyelerine Fosil Yakıtlardan Aşamalı Çıkış Hedefini Reddetme Çağrısı	16
BM Küresel Açlıkla Mücadele için Yol Haritası	17
Afrika Grubu: “COP28 Uyum Finansmanında Başarısız”	17
COP28’in Yeni Sonuç Taslak Metni Yayınlandı	18
COP28 Taslak Metnine Tepkiler	19
Ülkeler Fosil Yakıtlardan Uzaklaşmak için El Sıkıştı	20
COP28’in Sekiz Deklarasyonunu Türkiye de İmzaladı	21

COP28: Tamam mı, Devam mı Zirvesi!

Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Zirvesi COP28, 30 Kasım Perşembe günü, Birleşik Arap Emirlikleri'nin (BAE) Dubai kentinde resmi olarak başladı. Sultan Al Jaber, bir önceki zirve olan COP27'nin Başkanı Sameh Shoukry'nin tokmağı kendisine devretmesiyle, COP28 Başkanı rolünü resmen üstlendi.

COP28'in ilk gününde tarihi bir olay gerçekleşti ve açılış genel kurulunda "Kayıp ve Hasar Fonu" faaliyete geçirildi. İlk kez bir COP zirvesinin ilk gününde böyle hayati bir karar alındı. Duyurunun ardından hükümetler, iklim krizinin etkilerinden en çok zarar gören ülkelere gitmesi amaçlanan bu fona katkı sağlamaya başladı. BAE'nin 100 milyon dolar, Almanya'nın 100 milyon dolar, Japonya'nın 10 milyon dolar, Birleşik Krallık'ın 75 milyon dolar ve ABD'nin 17.5 milyon dolar katkı sözü vermesi, Fon'un geleceği ve COP28 müzakereleri açısından büyük önem taşıyor. Bu haberi büyük bir coşkuyla karşılayanların yanı sıra milyarlarca dolar desteğe ihtiyaç olan fon için ilk etapta milyon dolar seviyelerinde desteklerin gelmesi bazı kesimler tarafından yetersiz bulundu.

Toplantının açılışında BM Genel Sekreteri Antonio Guterres, dünya liderlerini bu fona cömert katkılarda bulunmaya davet ederken, Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli (IPCC) Başkanı Jim Skea de, konuşmasında "Yeniden hatırlayalım, bilim tek başına eylemin yerini tutamaz" dedi.

70 bini resmi delege olmak üzere 100 binin üzerinde kişinin katılımının öngörüldüğü COP28'e damga vurması beklenen konular arasında, ilk defa bu sene yayımlanacak olan Küresel Durum Değerlendirmesi Raporu; artırılmış yenilenebilir enerji ve enerji verimliliği hedefleri; fosil yakıtlardan çıkış tartışması ve iklim finansmanı ile ilgili süregelen sorunlar yer alıyor. Ayrıca tarım sektörünün emisyonlarının azaltımı konusunun ilk kez iklim değişikliği bağlamında tartışılacak olması da dikkat çekiyor.

COP28 Takvimi

30 Kasım	Açılış Günü
1 Aralık	Dünya İklim Eylemi Zirvesi (World Climate Action Summit)
2 Aralık	Dünya İklim Eylemi Zirvesi (World Climate Action Summit)
3 Aralık	Sağlık-lyileşme, Yeniden Toparlanma ve Barış (Health / Relief, Recovery and Peace)
4 Aralık	Finans, Ticaret, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği, Hesap Verebilirlik (Finance / Trade / Gender Equality / Accountability)
5 Aralık	Enerji ve Endüstri, Adil Geçiş, Yerli Halklar (Energy ve Industry, Just Transition, Indigenous Peoples)
6 Aralık	Çok düzeyli Eylem, Kentleşme ve Yapılı Çevre, Ulaşım (Multilevel Action, Urbanization and Built Environment, Transport)
7 Aralık	Dinlenme Günü
8 Aralık	Gençlik, Çocuklar, Eğitim ve Yetenekler (Youth, Children, Education and Skills)

9 Aralık	Doğa, Arazi Kullanımı ve Okyanuslar (Nature, Land Use and Oceans)
10 Aralık	Gıda, Tarım ve Su (Food, Agriculture and Water)
11 Aralık	Son Müzakereler (Final Negotiations)
12 Aralık	Son Müzakereler (Final Negotiations)

30 Kasım 2023

COP28'de Türkiye Pavilyonu'nda Yan Etkinlikler

Birleşik Arap Emirlikleri'nin (BAE) Dubai şehrinde 30 Kasım'da başlayan ve 12 Aralık'a kadar sürmesi planlanan COP28 İklim Zirvesi'nde Türkiye Pavilyonu'nda 44 yan oturumun yanı sıra çeşitli görsel ve sanatsal etkinlikler de gerçekleştiriliyor. Dünyanın pek çok yerinden katılımcıların izleyeceği oturumlarda; kamu, akademi, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarından yüzlerce isim konuşmalarını gerçekleştirecek.

3-11 Aralık tarihleri arasında COP28 kapsamında yapılacak oturumlarda zirve kapsamında görüşülecek bir çok başlığa değinilecek olmasının yanı sıra; 6 Şubat depremlerinin hasar tespiti, İslami Finans'ın Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'na entegrasyonu ve Türkiye'de izlenen ve izlenmesi planlanan iklim politikaları aktarılacak.

COP28'den Neler Beklemeliyiz?

Bir petrol ülkesinde düzenlendiği için eleştirilerin hedefi olan COP28'de, her şeye rağmen iklim değişikliğiyle mücadele konusunda önemli adımlar atılması bekleniyor. İlk defa yayımlanan Küresel Durum Değerlendirmesi Raporu, fosil yakıtlardan çıkış, iklim finansmanı ile ilgili süregelen sorunlar ve gıda sektörü kaynaklı emisyonların azaltımı, gündemdeki önemli konular arasında.

Her beş senede bir yayımlanması öngörülen Küresel Durum Değerlendirmesi raporlarının ilki, COP28'de tamamlanacak. Bu rapor, iklim değişikliğiyle mücadelede ulusal olarak değil, küresel olarak ne kadar aşama kaydedildiğini, sera gazı emisyonlarının azaltımı, iklim değişikliğinin etkilerine uyum, iklim finansmanının sağlanması gibi farklı başlıklardaki mevcut durumu tespit etmeyi hedefliyor. Bu raporla amaçlanan, mevcut durumu devletlere net olarak göstererek daha ciddi hedefler belirlemelerini sağlamak.

Uluslararası Yenilenebilir Enerji Ajansı, 2030'a kadar yenilenebilir enerji hedeflerini üç kat, enerji verimliliği hedeflerini ise iki kat artırma ihtiyacını açıklamıştı. Bu doğrultuda, dünya ekonomisinin %85'ini temsil eden devletler, COP28 öncesi bir araya gelerek yenilenebilir hedeflerini üç katına çıkarmak üzerine anlaştılar. Anlaşmaya varanlar arasında ABD, Avrupa Komisyonu ve Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) de bulunuyor.

BAE'nin devlete bağlı fosil yakıt şirketinin, hem yenilenebilir hem de fosil yakıt yatırımlarını artıracığı açıklamasını da yakın zaman önce yapmış olması, bu konuda şüphe yaratan unsurlardan sadece biri. Fosil yakıtlardan çıkış hususu COP28'de ciddi anlamda tartışıldığında, BAE'nin nasıl bir tavır takınacağı belirleyici olacak. Fosil yakıt üretimi ekonomilerinde büyük pay sahibi olan Rusya ve Suudi Arabistan gibi başka ülkelerin de fosil yakıtlardan çıkışı onaylamadıkları, duyumlar arasında yer alıyor.

Öte yandan Çin ve Hindistan gibi sera gazı salımları yüksek ülkelerin tavrı ise merak konusu. Hindistan Başbakanı Narendra Modi COP28'den kısa süre önce yaptığı açıklamada, gelişmekte olan ekonomilerin iklim finansmanına, teknoloji yardımına ve kalkınmayı sürdürmek için "kömür kullanma" hakkına ihtiyacı olduğunu söyledi. Hindistan Dışişleri Bakanı Vinay Mohan Kwatra'nın kömürün önümüzdeki yıllarda Hindistan'ın ana enerji kaynağı olmaya devam edeceğini söylemesi ise kafaları daha da karıştırdı. Enerji ihtiyacının %73'ü kömüre bağımlı olan Hindistan, elektrik talebindeki rekor artışı karşılamak için 17 gigawatt kapasiteli kömür santrali daha kurmak için çalışıyor. Bu konunun, zirvenin en çok tartışılan meselesi olması bekleniyor ve fosil yakıtlardan aşamalı çıkış anlaşmasının COP28'e damgasını vurmasına kesin gözüyle bakılıyor.

1-3 Aralık 2023

COP28'de 130'dan Fazla Ülke Sürdürülebilir Tarım Deklarasyonu'nu İmzaladı

30 Kasım'da başlayan COP28'de 130'un üzerinde ülke, Birleşik Arap Emirlikleri'nin (BAE) hazırladığı "Sürdürülebilir Tarım, Dayanıklı Gıda Sistemleri ve İklim Eylemi Bildirgesi"ne imza attı. Bildirge, iklim değişikliğinin getirdiği zorunluluklara yanıt verebilmek için ülkelere tarım ve gıda sistemlerini "adapte etmeleri ve dönüştürmeleri" çağrısında bulunuyor.

"Eşi benzeri görülmemiş olumsuz iklim etkilerinin tarım ve gıda sistemlerinin direncini giderek tehdit ettiği" vurgulanan bildirge, tarım ve gıda sistemlerinin iklim değişikliğine yanıt verme potansiyelinin ve Paris Anlaşması'nın uzun vadeli hedeflerine tam olarak ulaşmadaki tüm adımların tarım ve gıda sistemlerini içermesi gerektiğinin altını çiziyor.

Savunmasız insanları sosyal sistemler ve kamu satın alma programları aracılığıyla destekleyerek gıda güvenliğinin sağlanması; geçim kaynakları iklim değişikliği nedeniyle tehdit altında olan tarım ve gıda sistemlerinde çalışan işçilerin desteklenmesi ile tarım ve gıda sistemlerinde sürdürülebilirliği ve topluluklara olumsuz etkileri azaltma amacıyla tüm düzeylerde entegre yönetiminin güçlendirilmesi

gibi bir dizi kararı içeren bildirge hakkında açıklamalarda bulunan EAT Forum kurucusu ve Yönetim Kurulu Başkanı Dr. Gunhild A. Stordalen, "Gıda sistemlerini dönüştürmek, 1,5 derece eşliğinde kalmak için mutlak bir ön koşul. Bildirgenin başlangıcı bu yolculukta önemli ve cesaret verici bir adıma işaret ediyor. Artık imzacıların niyetlerini uygulama planlarına dönüştürmeleri gerekiyor" dedi.

118 Ülkeden Temiz Enerji Kapasitesini 3 Kat Artırma Taahhüdü

COP28'de Cumartesi günü, Küresel Karbonsuzlaşmayı Hızlandırma girişimi içinde yer alan 118 ülke, dünyanın enerji üretiminde fosil yakıtların payını azaltmanın bir yolu olarak yenilenebilir enerji kapasitesini 2030'a kadar üç katına, enerji verimliliğinin ilerleme hızını ise iki katına çıkarma sözü verdi. Taahhüdü imzalayan ülkeler arasında ev sahibi Birleşik Arap Emirlikleri, ABD, Brezilya, Japonya, İngiltere, Meksika, Polonya, Almanya, Avustralya, Kanada, Danimarka, Fransa, Kenya, Hollanda, Nijerya ve İspanya yer alıyor. Türkiye ise Çin, Hindistan ve Güney Afrika gibi ülkelerle birlikte söz konusu taahhüde imza atmadı.

COP28 Başkanı Sultan el-Jaber, "Bu, dünyanın karbon tutma teknolojisine sahip olmayan kömür santrallerinden uzaklaşmasına yardımcı olabilir" dedi. Avrupa Birliği, ABD ve BAE öncülüğündeki taahhütte, yenilenebilir enerjinin üç katına artırılmasının, en geç 2050'ye kadar karbondioksit yayan fosil yakıtların dünyanın enerji sisteminden çıkarılmasına yardımcı olacağı belirtildi.

Aralarında AB ve BAE'nin de bulunduğu destekçiler, yenilenebilir enerji taahhüdünün BM iklim zirvesinin nihai kararında yer almasını ve bunun küresel bir hedef haline getirilmesini istiyor. Bu, yaklaşık 200 ülke arasında fikir birliği sağlanması gerekliliğine işaret ediyor.

1-3 Aralık 2023

► Dünya Liderleri COP28'de

30 Kasım, Perşembe günü gerçekleşen açılışının ardından Dünya İklim Eylemi Zirvesi (World Climate Action Summit) ile devam eden COP28'e 150'yi aşkın ülkenin lideri katılım gösteriyor. Antarktika ve Nepal'deki eriyen buzulları ziyaretinden yeni dönem Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Antonio Guterres, liderlere gezegenin yok olma sürecini önleyebileceklerini söyledi ve İsrail-Hamas çatışmasının sona ermesi için çağrıda bulundu. İklim değişikliğine neden olan fosil yakıtların kullanımına ağır eleştiriler getiren Guterres, aralarında COP28'e ev sahipliği yapan Birleşik Arap Emirlikleri'nin de bulunduğu ülkelere yönelik: "İtfaiye hortumu kullanarak yanmakta olan bir gezegeni kurtaramayız" sözleriyle şimdiki kadar ki en sert değerlendirmesini yaptı.

"Birlikte büyük ilerleme kaydetmiş olsak da, dünya maalesef bu konuda yeterince hızlı ilerlemiyor" diyen İngiltere Başbakanı Rishi Sunak, "Büyük emisyon salan ülkelerin" sözlerini yerine getirmeleri gerektiğini vurguladı. Zirvede konuşma yapan Brezilya Devlet Başkanı Luiz Inacio Lula da Silva ise, "Gezegen, yerine getirilmeyen iklim anlaşmalarından bıktı" dedi ve geçtiğimiz yıl silahlara harcanan 2 trilyon doların açlığa ve iklim değişikliği ile mücadeleye harcanması gerektiğini ifade etti. Lula, ayrıca Brezilya'nın 2030'a kadar Amazon yağmur ormanlarının tahribini durduracağını belirtti.

Zirvede Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron ve Japonya Başbakanı Fumio Kishida da dahil olmak üzere birçok lider kömürden enerji üretimine karşı ağır eleştirilerde bulundu. Hindistan Başbakanı Narendra Modi ise, dünya nüfusunun en kalabalık ve üçüncü büyük karbon salımına sahip olan ülkesinin, 2028'de iklim görüşmelerine ev sahipliği yapmasını önerdi.

Metan emisyonlarını azaltmaya yardımcı olacak ikili anlaşmayı iki hafta önce duyuran ABD Başkanı Joe Biden ve Çin Başkanı Xi Jinping ise COP28'e katılmıyor. Onların yerine, ABD Başkan Yardımcısı Kamala Harris ve Çin Başbakan Yardımcısı Ding Xuexiang zirveye katılıyor.

COP28'de bir konuşma yapan Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, geçen yıl verdikleri yeni emisyon azaltım taahhüdüyle (NDC) Türkiye'nin emisyon azaltım hedefini iki kat artırdıklarını söyledi. Konuşmasına Gazze'de yaşanan saldırılara değinerek başlayan Erdoğan, "Dünyamız Koronavirüs salgını ve Ukrayna-Rusya savaşının ardından şimdi de Gazze'deki katliamların acı sonuçlarıyla karşı karşıya bulunuyor. Türkiye tüm bu krizlerde barışın yanında olmuş, adalet ve hakkaniyet temelinde çözüm için çalışmıştır" dedi. Türkiye'nin iklim değişikliğine de bu perspektiften yaklaştığını söyleyen Erdoğan "Sera gazı emisyonunda tarihi sorumluluğumuz %1'in altında olmasına rağmen kendi imkanlarımızı kullanarak çok önemli adımlar atıyoruz. 2053 yılı itibarıyla net sıfır emisyon hedefini gerçekleştirmeyi öngörüyoruz. 2030 senesine kadar emisyon azaltım hedefimizi iki katına çıkarttık. Bu kapsamda yıl sonu itibarıyla ise 66,6 milyon ton CO₂ emisyon azaltımı bekliyoruz" dedi. Erdoğan yaptığı konuşmanın yanı sıra İskoçya Başbakanı Hamza Yusuf, Japonya Başbakanı Fumio Kishida ve Birleşik Arap Emirlikleri Devlet Başkanı Al Nahyan ile ikili görüşmeler de gerçekleştirdi.

Bağımsız kuruluşların yaptığı çalışmalara göre Türkiye; Çin, Rusya, Suudi Arabistan, Vietnam ve İran ile birlikte halen +5 derece küresel ısınmayla ilişkili iklim hedefleri olan ülkeler arasında yer alıyor.

4 Aralık 2023

Enerji Dönüşümü, Fosil Yakıt Fiyat Şoklarını Engellerebilir

Önde gelen küresel ekonomi danışmanlık şirketi Cambridge Econometrics tarafından hazırlanan ve COP28'da kamuoyuyla paylaşılan yeni bir rapor, yeni bir petrol ve doğalgaz fiyat şoku durumunda istikrarlı fiyatların korunması için daha hızlı bir enerji dönüşümünün yaratabileceği olumlu etkinin altını çiziyor.

Küresel ekonomi genelinde fiyat seviyelerini büyük ölçüde etkileyen 2022/23 enerji krizinin ışığında Cambridge Econometrics, 1970'lerde meydana gelene benzer bir enerji fiyat şokunun enflasyonist etkilerini yeniden gözden geçirdi ve küresel makroekonomik model E3ME'de bir simülasyon gerçekleştirerek, enerji dönüşümünün tüketici fiyatları üzerinde yaratabileceği farkı belirlemek için 2024-2040 yılları arasındaki makroekonomik sonuçları her zamanki gibi bir senaryo ile 1,5°C senaryosunda değerlendirdi.

Analiz, 1970'lerde görülen ölçekte petrol ve gaz fiyatlarındaki bir şokun 10 yıl içinde meydana gelmesi halinde, 2040'a kadar küresel ekonomiden 10 trilyon dolara kadar bir miktarın silineceğini ortaya koydu. Bu rakam, yenilenebilir enerji üretiminin 1,5 derece sıcaklık hedefleriyle uyumlu olacak şekilde hızlandırılması halinde 6,5 trilyon dolara düşecek.

Raporun yazarlarından ekonomist Ha Bui, "İklim eylemini mevcut yörüngesinde bırakmak, bir şok durumunda ekonomiden bir yılda 555 milyar dolar silecektir, bu da ABD ekonomisinin neredeyse yarısı kadar" yorumunda bulundu: "Ancak daha güçlü karbonsuzlaştırma politikaları fosil yakıtlara daha az bağımlılıkla sonuçlanır ve bu da fiyat şoklarına maruz kalmayı azaltır".

Al Gore, BAE'yi Emisyonlarını Artırmakla Suçladı

İklim krizi konusundaki çalışmalarıyla tanınan ABD eski Başkan Yardımcısı Al Gore, Reuters'a yaptığı yorumda, BAE'nin ulusal petrol şirketi ADNOC'un da başkanı olan COP28 Başkanı Sultan al-Jaber'in, iklim müzakerelerinde dürüst bir arabulucu olup olmayacağına dair kimi delegelerin şüpheleri olduğunu belirtti: "Görev süresi içerisinde dünyanın en büyük ve en sorumsuz petrol şirketlerinden birinin CEO'sunu COP Başkanı olarak belirleyerek halkın güvenini kötüye kullanıyorlar".

COP28'in ana salonunda bir konuşma yapan Gore, BAE'nin sera gazı emisyonlarının 2022'de bir önceki yıla göre %7,5 arttığını ve bu rakamın dünya genelinde %1,5'lik bir artışa karşılık geldiğini gösteren verileri açıkladı. Bu veriler, Gore'un kurucusu olduğu ve özel şirketlerin karbon emisyonlarını takip etmek için yapay zeka ve uydu verilerini kullanan Climate Trace adlı bir kuruluş tarafından elde edildi.

BAE, Gore'un açıklamaları veya Climate Trace verileri hakkında şimdilik bir açıklama yapmadı. Gore, COP28'de petrol ve gaz şirketlerinin varlığına ve fosil yakıtların emisyonlarını ortadan kaldırmaya iddia edilen karbon yakalama teknolojilerinin öne çıkarılmasına itiraz ediyor.

4 Aralık 2023

COP28'in Finansman Taahhütleri Neler Vadediyor?

COP28'te iklim finansmanına dair önemli taahhütler verilse de, özellikle küçük ada devletlerinin ve az gelişmiş ülkelerin ihtiyaçları düşünüldüğünde, uzmanlar hâlâ daha gidilmesi gereken çok yol olduğunu düşünüyor. COP28'te 4 Aralık, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Hesap Verebilirlik'in yanı sıra Ticaret ve Finansman'a ayrılmıştı.

40'tan fazla finansman taahhüdüyle tamamlanan bu gündem kapsamında Yeşil İklim Fonu için yapılan yenileme taahhütleri daha öncekileri aştı. Şu anda ikinci yenilemenin tamamı için 12.8 milyar dolar taahhüt edilmiş durumda. Zirvenin sürpriz bir şekilde, şu ana kadar 655 milyon dolar kadar taahhütte bulunulan kayıp ve zarar fonunun başlatılmasıyla açılması, iklim finansmanı alanında ileriye doğru atılmış olumlu bir adım olarak görülüyor.

Diğer bir yandan, 2030 yılına kadar Çin dışındaki gelişmekte olan ülkeler için toplamda en az 2.4 trilyon dolarlık iklim finansmanına ihtiyaç var ve sonu gelmeyen ekonomik kriz döngüsü, 54 ülkeyi kalkınmalarını ve enerji dönüşümlerini engelleyen bir borç krizine sürüklüyor.

Özellikle borç reformunun iklim finansmanı görüşmelerine dahil edilmesi ihtiyacı artık birçok gelişmekte olan ülke için en önemli konu haline geldiğinden, finansal mimarinin reformu için birçok ülkeden güçlü bir talep var. COP28'de aşırı hava olaylarından etkilenen ülkelerin borç geri ödemelerinin askıya alınmasına çeşitli ülkelere ve Çok Taraflı Kalkınma Bankaları'ndan (MDB) gelen destek de büyüyor. Ayrıca Fransa ve Japonya, Afrika Kalkınma Bankası'nın Özel Çekme

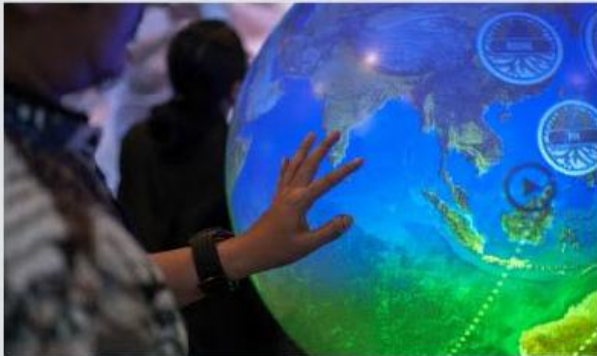

Hakları'nın (Special Drawing Rights, SDR) iklim finansmanında kullanılması önerisini desteklediğini açıkladı.

COP28'de hafta sonu karbon dengeleme planları ve gönüllü karbon piyasaları hakkında sayısız duyuru yapıldı ancak uzmanlar, yeni girişimlerin çevre ve sosyal kapsayıcılık konularını yeterince sağlam bir şekilde nasıl ele alabilecekleri ve halihazırda bulunan planlardan gerçekte ne kadar farklı olabilecekleri gibi önemli soruları tam olarak yanıtlayamadı. Söz konusu planlar kapsamında toplanması öngörülen finansman miktarının, küresel iklim finansmanı açığını kapatmak için hala oldukça yetersiz olduğu tahmin ediliyor.

Fosil Yakıtlardan Kurtulabilecek miyiz?

COP28'in en temel gündemlerinden biri olan fosil yakıtlardan aşamalı çıkış hakkında yeni bir değerlendirme yayınlayan İstanbul Politikalar Merkezi Uzmanı Dr. Ümit Şahin, bütün gündemi fosil yakıtlar olan COP28'in, ekonomisinin tamamı petrole, ya da fosil yakıtlara dayalı, petrol ihracatçısı bir

ülke olan Birleşik Arap Emirlikleri'nde (BAE) düzenlenmesinin enteresanlığının altını çiziyor: "Ancak bu kez Katar'daki COP18'den farklı olarak Paris Anlaşması'ndan (2015), hatta kömürün azaltılması hedefinin ilk kez bir COP metnine girdiği Glasgow İklim Pakti'nden (2021) sonraki bir dönemdeyiz. Yani artık müzakerelerin dilinin altındaki bakla çıktı ve herkes fosil yakıtların çıkartılmasının ve yakılmasının tamamen bitirilmesini hedefleyen bir iklim rejiminden söz etmeye başladı".

Paris Anlaşması'nda fosil yakıt, kömür, petrol, gaz, karbon ve yakmak kelimeleri geçmediğinin altını çizen Şahin, "İşte fosil yakıt şirketlerinin baskısıyla bütün bir iklim rejimi sözlüğünden sürülen fosil yakıtlar, şimdi geri dönmüş ve başrole oturmuş durumda. İklim aktivistleri de artık daha rahat bir şekilde doğrudan fosil yakıtları hedef alıyor. Geç de olsa, 28'inci buluşmada da olsa, müzakerelerin doğru bir hatta oturmaya başladığını söyleyebiliriz" diyor.

Yazıya [buradan](#) erişebilirsiniz.

Karbondiyoksit Emisyonları 2023'te Rekor Seviyeye Çıktı

Küresel Karbon Projesi'nin ön değerlendirmesine göre, fosil yakıtlardan kaynaklanan küresel karbon emisyonları 2023'te rekor seviyelere ulaştı. Değerlendirme, fosil yakıt kaynaklı karbondiyoksit emisyonlarının 2023 yılında, 2022 yılına göre %1,1 artışla 36,8 milyar ton olacağını öngörüyor.

Fosil yakıt kaynaklı karbondiyoksit emisyonları, Avrupa ve ABD de dahil olmak üzere bazı bölgelerde düşmesine karşın, küresel ölçekte yükselmeye devam ediyor ve bilim insanları fosil yakıt kullanımını azaltmaya yönelik küresel eylemin tehlikeli iklim değişikliğini önlemek için yeterince hızlı gerçekleşmediğini söylüyor.

Değerlendirmede, arazi kullanım değişikliklerinden (orman-sızlaşma gibi) kaynaklanan emisyonların bir miktar azalacağı tahmin ediliyor ancak bu emisyonlar mevcut yeniden ağaçlandırma ve yeni ormanların oluşturulması ile dengelenemeyecek kadar yüksek.

Rapor, toplam küresel karbondiyoksit emisyonlarının (fosil yakıt ve arazi kullanımı değişikliği) 2023 yılında 40,9 milyar ton olacağını öngörüyor. Bu, 2022 seviyeleri ile hemen hemen aynı ve küresel iklim hedeflerine ulaşmak için acilen ihtiyaç duyulan emisyonlardaki keskin düşüşten çok uzak.

Rapora göre Türkiye, 2022 yılında 400 milyon ton karbon emisyonu ile küresel olarak en çok emisyonu sebep olan ülkeler sıralamasında 15. sırada yer alıyor. Türkiye'nin emisyonlarında kömür başı çekerken (167,2 milyon ton karbondiyoksit), onu sırasıyla petrol, gaz ve çimento sektörleri takip ediyor.

Bu çalışma aynı zamanda 1,5 derece hedefi aşılmadan önce kalan karbon bütçesini sadece tek bir yıl için değil, birden fazla yıl için tutarlı bir şekilde tahmin ediyor. Ekip, eldeki veriler ışığında ve mevcut emisyon seviyesinde küresel ısınmanın yaklaşık yedi yıl içinde 1,5 dereceyi süregelen olarak aşma ihtimalinin %50 olduğunu tahmin ediyor.

2023 Küresel Karbon Bütçesi'nden elde edilen diğer önemli bulgular şunlar:

- Bölgesel eğilimler önemli ölçüde farklılık gösteriyor. Emisyonların 2023'te Hindistan (%8,2) ve Çin'de (%4,0) artacağı, AB (-%7,4), ABD (-%3,0) ve dünyanın geri kalanında (-%0,4) ise azalacağı tahmin ediliyor.
- Kömür (%1,1), petrol (%1,5) ve doğalgazdan (%0,5) kaynaklanan küresel emisyonların tamamının artacağı öngörülüyor.
- Atmosferik karbondiyoksit seviyelerinin 2023 yılında, ortalama milyonda 419,3 parça (PPM) olacağı ve sanayi öncesi seviyelerin %51 üzerine çıkacağı tahmin ediliyor.
- Yayılan CO₂'nin yaklaşık yarısı kara ve okyanus "yutakları" tarafından emilmeye devam ediyor; geri kalanı ise atmosferde birikiyor.
- Küresel CO₂, 2023 yılında yangınlardan kaynaklanan emisyonlar nedeniyle ortalamadan (2003'ten bu yana uydu kayıtlarına göre) daha yüksek bir seviyede.

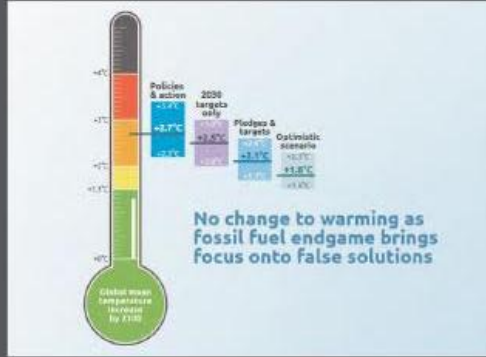

Karbon Yakalama Teknolojileri İklim Hedefleri için Yeterli Bir Çözüm mü?

Climate Action Tracker'in (CAT) COP28'de yayımladığı yıllık ısınma raporu verilerine göre, verdikleri taahhütlere rağmen hükümetler ısınma tahminlerini düşürmek için yeterli önlem almıyorlar; bunun yerine bazıları dünyanın fosil yakıtlara bağımlılığını sürdürmek için Karbon Yakalama ve Depolama (Carbon capture and storage, CCS) gibi yanlış çözümlere yöneliyor.

Rapora göre, hükümetlerin 2030 hedeflerine (NDC-Ulusal Katkı Beyanı) ilişkin CAT ısınma tahmini 0,1 derece artarak 2,5 dereceye yükseldi. Sıcaklık tahmininin yükselmesinin ana etkenlerinden biri, genişleyen kömürlü termik santral filosu geçtiğimiz yıl emisyonlarının %21 oranında artmasına neden olan Endonezya.

Raporda Türkiye'nin geçtiğimiz yıl güncellediği NDC'sinin yeterli olmadığı belirtilirken, "Hedefler, kağıt üzerinde daha güçlü ancak emisyonların azaltılmasına yardımcı olmayacak. Fosil yakıtlardan aşamalı çıkış yerine, yeni kömür kapasitesi hedefleniyor. Denizde fosil gaz üretimini artırma ve gaz üzerinden bir merkez haline gelme planları 1,5 derece hedefi ile tutarlı değil. Güneş ve rüzgar kapasitesini artırmaya yönelik son planlar doğru yönde atılmış bir adım ancak daha güçlü ve hızlı bir şekilde ilerlemek gerekiyor" ifadeleri yer aldı.

5 Aralık 2023

► "Aşamalı Çıkış" Kararı, COP28 Müzakere Masasında

COP28 BM İklim Zirvesi'ndeki nihai anlaşmaya dair Birleşmiş Milletler İklim Sekretaryası tarafından yayımlanan ikinci taslak, müzakerecilerin fosil yakıtlardan "düzenli ve adil" bir şekilde aşamalı çıkış çağrısını ele aldıklarını gösteriyor. Müzakereler, yaklaşık 200 ülkenin artan küresel sıcaklıkları durdurmaya yönelik planlar üzerinde anlaşmaya çalıştığı "küresel stok sayımı" sürecinin bir parçası.

Taslak metindeki ilk seçenek, "fosil yakıtlardan düzenli ve adil bir şekilde aşamalı çıkış" olarak ifade ediliyor. İkincisi, "karbon tutma teknolojisine sahip olmayan fosil yakıtlardan aşamalı çıkış çabalarının hızlandırılması" çağrısını içeriyor. Üçüncü seçenekte ise, fosil yakıtlardan aşamalı çıkışa dair herhangi bir söz edilmiyor.

E3G düşünce kuruluşunda politika danışmanı olan Tom Evans, metnin "iddialı bir sonuç için gerekli malzemeleri" içerdiğini söyledi. "Bu COP sonunda ihtiyaç duyacağımız bazı unsurları görebiliriz" diyen Evans yine de müzakerelerin devam ettiğini hatırlattı: "Bu iddialı sonuçlara ulaşacağımızın net bir garantisi yok."

Taslak metinde ayrıca ülkelerin "Önümüzdeki 10 yıl içerisinde karbon tutma teknolojisine sahip olmayan kömürlü termik santrallerden hızlı bir şekilde vazgeçme" ve "karbondioksit yayan yeni kömürlü termik santral inşaatlarının derhal durdurul-

ması" konusunda anlaşma seçeneği de yer alıyor. Ancak aynı paragraftaki ikinci seçenekte kömürden aşamalı çıkıştan hiç söz edilmiyor.

Dünya Kaynakları Enstitüsü Direktörü David Waskow, ülkelerin fosil yakıtlara değinmeme seçeneğini kabul etmek yerine BAE'den bu konuda bir anlaşmayla ayrılacakları konusunda iyimser olduğunu söyledi.

► Dr. Fatih Birol: "Küresel Enerji Sistemi Çok Büyük Bir Hızla Değişiyor"

Dubai'de 30 Kasım'da başlayan COP28 İklim Zirvesi'nde, Türkiye Pavilyonu'nda düzenlenen bir etkinliğe katılan Uluslararası Enerji Ajansı Başkanı (IEA) Dr. Fatih Birol, önemli açıklamalarda bulundu. Zirve'nin 5. günü düzenlenen "Yeşil Dönüşüm Çıkmazı: Zorlukların Üstesinden Gelme, Fırsatların Kilitini Açmak ve Tutarlılığı Sağlamak" başlıklı panelin kapanış konuşmasını yapan Dr. Birol, günümüzde bir ülkenin politikalarının diğerini etkilemeyeceğini düşünmenin miyop bir bakış açısı olduğunu; küresel enerji sisteminin hızla, hatta birçok insanın zannettiğinden de hızlı değiştiğini vurguladı.

2023 yılında küresel enerji sistemine eklenen yeni kurulumların büyük bir kısmının yenilenebilir enerji alanlarından geldiğini belirten Birol benzer bir sürecin ulaşım sektöründe yaşandığını söyledi. Halihazırda "bir elektrikli araç devrimi" yaşandığını vurgulayan Birol, "En muhafazakâr tahminle 2030'da trafikteki araçların yarısı elektrikli olacak" dedi. Bütün bu dönüşümü anlatmasının temel sebebinin, dünyanın gittiği yönü göstermek olduğunu belirten Birol, "Üzgünüm ama söylemek zorundayım, Türkiye bu konuda doğru yöne gitmiyor" dedi.

Enerji fiyatlarındaki artışı, enerji güvenliği konusundaki sorunları, iklim krizi ve AB Yeşil Mutabakatı'nın getirdiği Sınırdan Kar-

bon Düzenleme Mekanizması gibi yeni gelişmelerin Türkiye'yi derinden etkileyeceğini vurgulayan IEA Başkanı, "Türkiye'nin ihracatının yaklaşık yarısı AB ile. Dolayısıyla ticaretini yaptığımız bu ürünleri nasıl karbonsuzlaştıracağımızı şimdiden düşünmemiz lazım. Bu süreç geliyor, eğer siz uyum sağlayamazsanız, sizin yerinizi başkası alır. Başka bir ülke bu ticareti ele geçirir" dedi.

6 Aralık 2023

► Petrol ve Gazın Ötesi İttifakı'na Üç Ülke Daha Katıldı

COP28'de, Paris Anlaşması'na uyum yolunda önemli bir adım olan fosil yakıtlardan aşamalı çıkış müzakereleri tüm hızıyla devam ederken, bazı ülkeler enerji geçişini hızlandırmak için yeni işbirliklerine imza atmaya devam ediyor. Bu kapsamda COP28'in 7. gününde İspanya, Kenya ve Samoa, Petrol ve Gazın Ötesi İttifakı'na (Beyond Oil and Gas Alliance, BOGA) katıldığını duyurdu. Ülkelerin petrol ve gaz üretimini sona erdirmeye taahhüdünde bulunmaları için tasarlanan BOGA ittifakı, aynı zamanda hükümetlere hızlı teknik yardım sağlamak üzere tasarlanmış özel bir fona da sahip.

Yeni ülkelerin katılımıyla üye sayısı 24'e çıkan ittifak, fosil yakıtlara bağımlılıklarını sona erdirmelerine destek olmak amacıyla Kenya ve Kolombiya'ya bir milyon dolarlık hibe sağlanacağını da açıkladı. İttifaka katılan küçük ada devleti Samoa tarafından yapılan açıklamada, ülkelerinin var olma mücadelesi verdiği belirtildi ve "Bu ittifaka katılmak ve dayanışma içerisinde olmak, fosil yakıtlardan aşamalı çıkış için şansımızı artırır" denildi.

COP28'te fosil yakıtlardan aşamalı çıkış anlaşmasının sağlanması en büyük beklentilerden biri. AB ve ABD'nin de dahil olduğu 100'den fazla ülke bu hedefi desteklerken, Çin ve Hindistan gibi iki büyük fosil yakıt üreticisi ve tüketicisinin bu hedefe nasıl yaklaşacağı ise şimdilik belirsizliğini koruyor.

6 Aralık 2023

► "En Yüksek Hedeflere İhtiyacımız Var"

Birleşmiş Milletler İklim Yöneticisi Simon Stiell, COP28'de ülkelerin fosil yakıt çağının gerileyişini işaret edecek nihai metin üzerinde anlaşmaları gerektiğini söyledi. Fosil yakıtların geleceğine ilişkin farklı vizyonlar üzerinde gerilimin arttığı zirvede bir basın toplantısı düzenleyen Stiell, "Tüm hükümetler, müzakerecilerine açık ve net ilerleme emirleri vermeli. Bizim puan toplamaya veya en düşük ortak payda politikalarına değil, en yüksek hedeflere ihtiyacımız var."

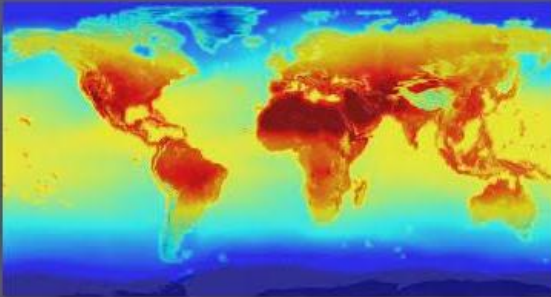
Stiell'in açıklamaları, iki haftalık konferansın ortasına yaklaşırken geldi; bu durum açılıştaki duyuru ve taahhüt telaşının sona erdiği ve dikkatlerin artık perde arkası görüşmelere yöneldiği anlamına geliyor. "Masanın üzerinde bir başlangıç metnimiz var ama bu bir çanta dolusu dilek listesine benziyor. Şimdi önemli olan buğdayı samandan ayırmak" diyen BM İklim Şefi Stiell, şu anda masada fosil yakıtlardan aşamalı çıkış ile ilgili birçok seçenek olduğunu hatırlatarak, "Tarafların bunu çözmesi gerekiyor; bildiğimiz fosil yakıt çağının nihai gerileyişine işaret eden çok net bir ifade üzerinde anlaşmaları gerekiyor" dedi.

COP28 BM İklim Zirvesi'ndeki nihai anlaşmaya dair yayımlanan bir taslak, müzakerecilerin fosil yakıtlardan "düzenli ve adil" bir şekilde aşamalı çıkış çağrısını ele aldıklarını göstermişti.

► Bilim, 2050'ye Kadar Net Sıfıra Ulaşmamız Şart Diyor!

COP28 Başkanı Sultan Al Jaber, 21 Kasım'da canlı bir çevrimiçi etkinlik sırasında küresel ısınmayı 1,5 derece ile sınırlama hedefinin tutturulması için fosil yakıtlardan aşamalı çıkışı gerekli kılan bilimsel görüş birliğinin olmadığını iddia etmişti. Roma Kulübü, fosil yakıtların ortadan kaldırılmasına ilişkin tartışmalara dair Future Earth

ve World Climate Research Programme ile ortak bir yanıt metni açıkladı.

Exeter Üniversitesi'nden Pierre Friedlingstein, Future Earth ve İsveç ve Avrupa Uzay Ajansı'ndan Sophie Heben, Future Earth'ten Daniel Ospina, Ludwig-Maximilians Üniversitesi'nden Julia Pongratz, PIK'ten Johan Rockström ve Hamburg Üniversitesi'nden Detlef Stammer'in kaleme aldığı yanıt metnini yüzün üzerinde bilim insanı imzaladı.

2050'ye kadar net sıfır karbondioksit emisyonuna ulaşmak için gereken eylem konusunda belirsizliğe yer olmadığını vurgulayan yanıt metninde, "Her şey göz önüne alındığında, Paris Anlaşması'nın 1,5 derece hedefini ulaşılabilir tutmak için fosil yakıt yakımının aşamalı olarak durdurulmasına doğru ilerlemek gerekiyor" ifadesi yer alıyor.

7 Aralık 2023

➤ COP29 Nerede Düzenlenecek?

COP28'de dünyanın geleceği için önemli gündemler ele alınırken bir yandan bir sonraki Bileşmiş Milletler Taraflar Konferansı'nın (COP29) nerede düzenleneceği ele alınıyor. İki sene sonraki konferansın yeri şimdiden belli iken (COP30, Brezilya'nın Belem kenti), CO29'un yerinin hala belli olmaması, COP yerinin seçimlerindeki karmaşık yapıyla ilgili.

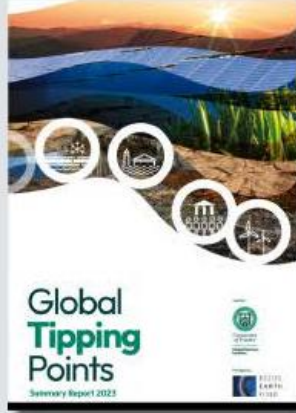
COP28 sürecinde Moldova, Doğu Avrupa ülkelerine gönderdiği bir mektup ile, COP29'u düzenlemeye aday olduğunu açıklarken, Sırbistan'ın da benzer bir teklifi sunmayı düşündüğü ortaya çıktı. Reuters, Moldova'nın gönderdiği mektuba ulaşırken, mektupta, "COP29'un önemini göz önünde bulundurarak, Moldova Cumhuriyeti Çevre Bakanlığı bu son derece önemli etkinliğe başkanlık etmek için resmi olarak bir adaylık sunmayı planlıyor" denildiğini yazdı.

Aynı zamanda Sırbistan da COP29'a hem ev sahipliği yapmak hem de etkinliğin yürütücüsü olmak istiyor. Ancak henüz resmi bir teklifte bulunmadı. Bu ülkelerden herhangi birinin bölgesel onayı alıp almayacağı henüz bilinmiyor. BM kurallarına göre COP Başkanlığının beş küresel bölge arasında dönüşümlü olarak değişmesi ve yılın etkinliğini yapacak bölgenin "oybirliği" ile başkanlığı yürütecek ülkeyi belirlemesi gerekiyor.

7 Aralık 2023

► Dünya Tehlikeli Devrilme Noktalarının Eşiğinde

Daha önce yüksek etkili, düşük olasılıklı olaylar olarak kabul edilen doğal dünyadaki "devrilme noktaları", iklim krizinin etkisiyle hızla "yüksek etkili, yüksek olasılıklı olaylar" haline geliyor. Devrilme noktası, yavaş yavaş biriken olguların bir anda çok daha büyük bir etkiye yol açması ve normal şartlarda çok seyrek olarak görülen bir şeyin şartlar değiştiği için çok sık görülmeye başlaması olarak tanımlanabilir. COP28'de açıklanan ve devrilme noktalarına ilişkin bugüne kadar yapılmış en kapsamlı değerlendirme olarak kabul edilen Küresel Devrilme Noktaları Raporu (Global Tipping Points Report), 26 olumsuz dünya sistemi devrilme noktasının değerlendirilmesine dayanarak, "her zamanki gibi iş yapmanın" artık mümkün olmadığını konusunda uyarılarda bulundu.

Bezos Earth Fund ortaklığında Exeter Üniversitesi koordinasyonunda 200'den fazla araştırmacıdan oluşan uluslararası bir ekip tarafından hazırlanan Rapor, devrilme noktalarını önlemek için altı temel tavsiye içeriyor:

- Fosil yakıtları ve arazi kullanımı emisyonlarını 2050'den çok önce durdurarak, şimdiden başlayarak aşamalı olarak azaltmak,
- Ülkeler arasındaki ve içindeki eşitsizliği göz önüne alarak, uyum ve "kayıp ve zarar" yönetişimini güçlendirmek,
- Devrilme noktaları verilerini Küresel Durum Değerlendirmesi raporuna ve Ulusal Katkı Beyanlarına (NDC) dahil etmek,
- Olumlu devrilme noktalarını tetiklemek için politikaları koordine etmek,
- Devrilme noktalarına ilişkin acil olarak küresel bir zirve düzenlemek,
- Devrilme noktaları hakkındaki bilgileri derinleştirmek.

Küresel ısınmanın 1,5 dereceyi aşma yolunda ilerlemesiyle birlikte, büyük buz tabakalarının çökmesi ve sıcak su mercan resiflerinin yaygın ölümleri de dahil olmak üzere en az beş yeryüzü sisteminin devrilme noktasının tetiklenmesi muhtemel. Devrilme noktaları çoğaldıkça, temel bazı ürünlerin yetiştirilme kapasitelerinin küresel ölçekte düşmesi riski de ortaya çıkıyor.

Araştırma ekibi, devrilme noktalarına ilişkin bir IPCC Özel Raporu hazırlanması çağrılarını da destekliyor.

► COP28'de "Karbon Yakalama ve Depolama" Tartışması

ABD liderliğinde COP28'de lansmanı yapılan "Karbon Yönetimi Mücadelesi" girişimi, 1,5 derece hedefi için karbon yakalama teknolojisini öne çıkarıyor. Katılımcı ülkelerin "COP28'de Karbon Yakalama, Kullanım ve Depolama (CCUS) ve CDR (Karbondioksit Giderme) teknolojilerinin uluslararası alanda hızlandırılmasını sağlayacak hedefler" üzerine taahhütler vermesini amaçlayan girişim, geçtiğimiz Nisan ayında Biden tarafından başlatılmıştı.

Henüz katılımcı ülkelerin resmi bir listesi yayımlanmadı ancak Suudi Arabistan, BAE, ABD, Çin, Japonya, İngiltere, AB, Kanada, Norveç, Endonezya, Brezilya, Kenya, Mozambik, Senegal, Hollanda, İsveç, Danimarka, İzlanda ve Bahreyn'in bu ülkeler arasında olması bekleniyor.

Her ne kadar ülkeler CCUS teknolojilerine yatırım yapma konusunda oldukça istekli olsa da yeni yayımlanan raporlar bunun ekonomik anlamda ve 1,5 derece hedefi kapsamında işlerliğini sorguluyor. Oxford Üniversitesi Smith İşletme ve Çevre Okulu tarafından COP28'de açıklanan yeni bir rapora göre, 2050 yılı civarında net sıfır hedeflerine ulaşmak için CCUS'ye aşırı bağımlılık "ekonomik açıdan son derece zarar verici" olacak ve yenilenebilir enerji, enerji verimliliği ve elektrifikasyona dayalı bir rotaya kıyasla en az 30 trilyon dolar daha

pahalıya gelecek. İklim Eylemi Takipçisi de (CAT), yıllık ısınma güncellemesinde hükümetlerin küresel ısınmayı durdurmak adına CCUS gibi yanlış çözümlere yöneldiği konusunda uyarıda bulundu.

Ülke temsilcilerinin konuşmasından önce söz alan Uluslararası İlerleme Direktörü Dr. Fatih Birol da, CCUS'nin, büyük ölçekli fosil yakıt genişletme projeleri için bir bahane olarak kullanılmaması gerektiğini söyledi.

IMF'ye göre Karbon Fiyatlandırması İklim Kriziyle Mücadele için Gereken Parayı Sağlayabilir

Uluslararası Para Fonu Başkanı Kristalina Georgieva, COP28'de yaptığı açıklamada, dünyanın her yıl karşılıksız fosil yakıt desteklerine harcadığı trilyonlarca doları başka bir yere yönlendirmenin ve karbon emisyonlarına vergi koymanın, iklim kriziyle mücadele için gereken büyük miktardaki parayı sağlayabileceğini söyledi.

ABD'den Avustralya'ya, Avrupa'dan Birleşik Krallık'a kadar hükümetler, dünya çapında iklim karşıtı politikacıların ve partilerin favori hedefi haline gelen yeni karbon vergilerine yönelik eleştiriler nedeniyle karbonu açıkça fiyatlandırmaktan vazgeçti. Georgieva, Guardian'a verdiği röportajda, "Fosil yakıt

yardımlarına hâlâ yüksek düzeyde tolerans göstererek, yatırımcıları teşvik eden bu çok önemli politika konusunda yavaş davrandık" dedi.

Ekonomistler onlarca yıldır karbonu fiyatlandırmanın ekonomileri fosil yakıtlardan uzaklaşmaya yönlendirecek en etkili yol olduğunu savunuyorlar. Dünya Bankası'nın eski genel müdürü ve Avrupa Komisyonu üyesi Georgieva, 2019'da mevcut görevini üstlenmeden önce, "İlk kanıtlar bunun işe yaradığı yönünde" demişti.

IMF geçtiğimiz yaz, fosil yakıtlara yönelik doğrudan ve dolaylı sübvansiyonların, fosil yakıtların yarattığı sağlık maliyetleri gibi kanıtlanmış etkiler hesaba katılmadığında bile, rekor seviyelere ulaşarak 7 trilyon dolardan fazla bir rakama ulaştığını hesapladı. Diğer yandan önde gelen ekonomistlerin yaptığı araştırmalar, yenilenebilir enerji ve diğer düşük karbonlu teknolojilere yatırım için her yıl dünya çapında trilyonlarca dolara ihtiyaç duyulduğunu gösteriyor.

Georgieva, sübvansiyonlar konusunda yapılacak reformların yenilenebilir enerjiye ve diğer düşük karbonlu teknolojilere aktarılacak kaynaklar yaratacağını ve piyasayı "temiz" büyüme yolunda teşvik edeceğini söyledi. Öte yandan, karbon fiyatının uygulamaya konmasının yüksek karbonlu yatırımları cezalandıracağını da sözlerine ekledi.

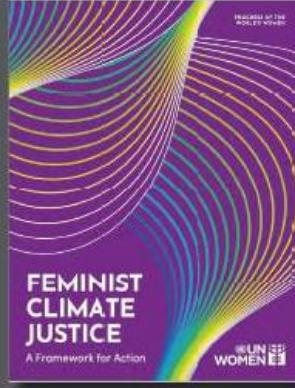
8-10 Aralık 2023

UN Women'dan "Feminist İklim Adaleti Yaklaşımı" Çağrısı

Dubai'de düzenlenen COP28 gündemi kapsamında UN Women, "Feminist İklim Adaleti: Eylem Çerçevesi" raporunu açıkladı. Feminist iklim adaleti yaklaşımı dört temel alana odaklanıyor:

- 1) Kadın Haklarını, Emeğini ve Bilgisini Tanımak
- 2) Ekonomik Kaynakların Yeniden Dağıtılması
- 3) Kadınların Sesinin Temsili
- 4) Eşitsizliklerin ve Tarihsel Adaletsizliklerin Onarılması

UN Women Kıdemli Politika Uzmanı ve Feminist İklim Adaleti Raporunun baş yazarı Laura Turquet "Toplumsal cinsiyet eşitliği ve finansman konularının bir araya getirilmesi önemli

çünkü asıl yükü kadınlar üstleniyor olsa da kadın örgütleri, iklim değişikliğinin ön safalarında hayati önem taşıyan çalışmalarını yapmak için ihtiyaç duydukları finansmandan mahrum kalıyor. Bunun değişmesi gerekiyor" dedi.

Rapora göre, iklim değişikliği 2050 yılına gelindiğinde 158 milyondan daha fazla kadın ve kız çocuğunu yoksulluğa, 236 milyon kadar kadını ise açlığa sürükleyecek. İklim krizi, kadınları, mültecileri ve diğer dışlanmış grupları hedef alan dışlayıcı, hak karşıtı siyasi söylem bağlamında artan çatışmaları ve zorunlu göçü de körüklüyor.

Raporun tamamına [buradan](#) ulaşabilirsiniz.

COP29'un Ev Sahibi Azerbaycan Oluyor

COP28 müzakereleri sırasında bir yandan da bir sonraki zirvenin yeri tartışılıyordu. Zirvede birçok kaynaktan alınan bilgilere göre, Azerbaycan bir sonraki iklim müzakerelerine (COP29) ev sahipliği yapmaya hazırlanıyor.

COP29 için ev sahibi bulma arayışı, ülkeler arası çatışmalar ve anlaşmazlıklar nedeniyle endişe verici bir noktaya taşınmıştı. BM kuralları uyarınca dönüşümlü başkanlığı devralma sırası aslında Doğu Avrupa'da. Ancak bu karar, söz konusu bölge ülkelerinin "oybirliğiyle" alınabiliyor. Rusya, AB ülkelerinin ev sahipliği yapmasını veto etmişti. Azerbaycan ve Ermenistan ise birbirlerinin tekliflerini engelliyordu ve grubun geri kalan ülkelerinin çoğu ise, böylesine büyük bir konferansa ev sahipliği yapmak için gereken finansman ve tesisleri sağlamakta zorlanıyordu. Müzakerelerin tıkanması nedeniyle Moldova ve Sırbistan isimleri konuşulmaya başlanmıştı.

Ancak barış anlaşmasına yönelik somut adımlardan biri olarak, Ermenistan ve Azerbaycan, Ermenistan'ın teklifini geri çekmesi ve Azerbaycan'ın teklifini desteklemesi konusunda anlaşmalarını ortaya koyan ortak bir bildiri yayımladı. Bildirinin, COP29'un Azerbaycan'a gitmesini sağlayacağı konusunda geniş bir mutabakat var. Azerbaycan Ekoloji ve Doğal Kay-

naklar Bakanı Mukhtar Babayev, COP29'a ev sahipliği yapmaktan duyduğu memnuniyeti paylaştı.

Doğu Avrupa ve Batı Asya sınırındaki 10 milyon nüfuslu Azerbaycan, bu yılki ev sahibi Birleşik Arap Emirlikleri gibi, fosil yakıtlara büyük ölçüde bağımlı. ABD hükümetinin Uluslararası Ticaret İdaresi'ne göre, petrol ve gaz üretimi Azerbaycan'ın GSYİH'sinin neredeyse yarısını ve geçen yılki ihracat gelirinin %92,5'inden fazlasını oluşturuyor.

8-10 Aralık 2023

➤ COP28'de Sona Yaklaşırken, Tansiyon Yükseliyor

Dubai'deki COP28 İklim Zirvesi'nde sona yaklaşıyor. 12 Aralık'ta sona erecek Zirve kapsamındaki Küresel Durum Değerlendirmesi (Global Stocktake, GST) toplantılarında petrol üreticisi devletler, savunma pozisyonuna geçmiş durumda. Ancak değerlendirme metni taslaklarının tümünde "fosil yakıtlardan çıkış" kararının yer alması "cinin şişeden çıktığını" gösteriyor. Nihai metinde nelerin yer alacağı ise merakla bekleniyor.

8 Aralık'ta yapılan GST toplantısında ülkelerin pozisyonlarının iyice belirginleştiğini belirten Sabancı Üniversitesi İstanbul Politikalar Merkezi uzmanı ve iklim değişikliği çalışmaları koordinatörü Dr. Ümit Şahin, tüm fosil yakıtlardan ayırsız ve koşulsuz çıkmayı açıkça savunan tarafları, Avrupa Birliği (27 ülke), küçük ada devletlerinin AOSIS grubu (38 ülke) ve Latin Amerika'nın AILAC grubu (8 ülke) olarak özetliyor. Bunun yanı sıra Şahin'e göre, en az gelişmiş ülkelerin LDC grubu ve Afrika Ülkeleri Grubu (G77) açıkça pozisyon almasalar da fosil yakıtlardan çıkışa karşı gelmiyorlar.

Üstelik ABD, Kanada, Avustralya, Yeni Zelanda, Norveç ve Japonya'nın üyesi olduğu gelişmiş ülkelerin ŞEMSİYE grubu (6 ülke), CCS'in (karbon tutma ve yakalama teknolojileri) karar metnine girmesi şartıyla, fosil yakıtlardan çıkışı destekliyor. Hatta gelen haberlere göre ABD, 2030'a kadar CCS'siz olarak fosil yakıtlarda aşamalı azaltım hedefini destekleyecek. Bunun yanı sıra 2030'dan sonra demir-çelik ve

çimento gibi yüksek emisyonlu sektörlerde CCS'li bir "fosil yakıtlardan çıkış taahhüdüne" de yaklaşmış durumda. İsviçre, Güney Kore ve Meksika'nın başını çektiği tek gelişmiş-gelişmekte olan ülkeler karması Çevresel Bütünlük Grubu (6 ülke) da açıkça çıkış demese de "geçiş" diyerek aynı yönde pozisyon alıyor. Dolayısıyla taraf ülkelerin yarısından fazlası (yaklaşık 106 ülke) fosil yakıtlardan çıkışın GST metnine girmesinden yana.

➤ OPEC'ten Üyelerine Fosil Yakıtlardan Aşamalı Çıkış Hedefini Reddetme Çağrısı

Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü'nün (OPEC) Genel Sekreteri Haitham Al Ghais, OPEC'in 13 üyesine yazdığı mektupta, üreticilerin "emisyonlar yerine fosil yakıtlar" şeklinde "enerjiyi hedefleyen herhangi bir metni veya formülü proaktif olarak reddetmesi gerektiğini" söyledi.

Al Ghais mektubunda, "Taslak karar hâlâ fosil yakıtlardan aşamalı çıkışa ilişkin seçenekler içeriyor ve fosil yakıtlara yönelik aşırı ve orantısız baskının geri dönüşü olmayan bir taşma noktasına ulaşabileceği görülüyor. Siyasi amaçlı kampanyaların topluluğumuzun refahını ve geleceğini riske atması kabul edilemez" dedi.

350.org, OPEC'in mektubuna, COP28'deki OPEC pavilyonunun önünde eylem yaparak yanıt verdi. 350.org'un Küresel Kampanyalar Direktör Yardımcısı Cansın Leylim de, OPEC'in bu hamlesini fosil yakıtlardan aşamalı çıkış kararına yönelik çaresiz direniş olarak tanımladı. Leylim, "COP28 tartışmalarında da açıkça görüldüğü gibi, gidişatın değişmesinden duydukları korku ortada. 106 ülke fosil yakıtların hızlı bir şekilde azaltılması için harekete geçerken, Küresel Durum Değerlendirmesi'nin taslak metni fosil yakıtlardan aşamalı çıkışa yönelik çeşitli seçenekler bulunduruyor" dedi.

BM Küresel Açlıkla Mücadele İçin Yol Haritası

Birleşmiş Milletler COP28 kapsamında 1,5 derece hedefini yakalarken, gıda ve tarım sistemlerini geliştirecek yol haritasının ilk bölümünü açıkladı. Çeşitli araştırmalar iklim krizi nedeniyle küresel gıdanın üçte birinin risk altında olabileceğini gösterirken diğer yandan tarım ve hayvancılık faaliyetleri, küresel karbon emisyonlarının yaklaşık %10'una doğrudan neden oluyor. Doğal habitatın tarım alanlarına dönüştürülmesi de dahil edilirse, bu oran iki kattan daha fazla hale gelebiliyor. Yol haritasının tamamı, gelecek iki COP iklim zirvesinde belirlenecek ve 2025 ile 2050 arasında karşılanması gereken 20 ana hedefi içeren belgeye eklenecek.

2030'a kadar ulaşılması planlanan amaçlar arasında şunlar yer alıyor: Besi hayvanlarından kaynaklanan metan emisyonlarının %25 azaltılması, dünyadaki tüm balıkçılığın sürdürülebilir bir şekilde yönetilmesini sağlamak, herkes için güvenli ve uygun fiyatlı içme suyu ve gıda atıklarının yarıya indirilmesi.

Gıda ve Tarım Örgütü'nün (FAO) baş ekonomisti Maximo Torero, "Açlığı azaltmak ve 1,5 derece sınırında kalmak için harekete geçmemiz gerekiyor" derken, bunun küresel gıda sistemlerini yeniden dengelemeyle alakalı olduğunu aktardı. Planın bazı uzmanların savunduğu gibi et ver-

gisi gibi uygulamaları içermeyeceğini ifade eden Torero, ancak şeker, tuz ve işlenmiş gıdaların vergilendirilmesine yönelik tedbirlerin ve daha iyi gıda etiketlemesinin değerlendirileceğini söyledi. Torero, daha fazla iklim finansmanının tarıma ayrılması gerektiğini ekleyerek, bugün itibarıyla iklim finansmanı kaynaklarının tarım alanında daha verimli bir şekilde kullanılmasını talep etti.

Afrika Grubu: "COP28 Uyum Finansmanında Başarısız"

Afrikanlı müzakereciler grubunun başkanı Zambiyalı Ephraim Mwepeya Shitima, iklim uyumu için adil ve eşit finansmanın Afrika kıtası için bir ölüm kalım meselesi olduğu, ancak COP28'deki görüşmelerin şu ana kadar sonuç vermediği konusunda uyardı. "İklim uyumu konusunda acil bir durumdayız ve savunmasız nüfuslarımız acı çekiyor. Afrikalıların geride kalmaması için dünyanın harekete geçmesi ve kaliteli finansmanla uyum açığını kapatacak adımlar atması gerekiyor" diyen Shitima, "COP28 sonucunun merkezinde bu olmalı" dedi.

Afrika grubu tarafından 2013'te önerilerek Paris Anlaşması altında kurulan küresel adaptasyon hedefinin (Global Goal on Adaptation - GGA) de Dubai'de tamamlanması planlanıyordu. Ancak ilerlemeler istenen hızla gerçekleşmedi. Ülkeler, gelişmekte olan Afrika ülkelerinin üzerindeki yükü adil bir şekilde yansıtan uygulanabilir bir çerçeve ve finansman anlaşması oluşturamamalarının yanı sıra, ölçülebilir hedefler ve yönergeler üzerinde de henüz fikir birliğine varamadı.

"Uyum Afrika'da bir hayatta kalma, ölüm kalım meselesi. Bu değişen iklime uyum sağlamamıza yardımcı olacak eylem ve finansmana ihtiyacımız var, aksi takdirde şiddetli kuraklıklar, yıkıcı fırtınalar ve hayatlarımızı tehdit eden yükselen denizler-

le nasıl başa çıkacağız" şeklinde konuşan Shitima, şu ana kadar ilerleme eksikliğinden dolayı hayal kırıklığına uğradıklarını ancak başarıya ulaşmak için son ana kadar uğraşacaklarını vurguladı.

11 Aralık 2023

► COP28'in Yeni Sonuç Taslak Metni Yayınlandı

30 Kasım'da Dubai'de başlayan Birleşmiş Milletler İklim Zirvesi COP28'de, ülkelerin emisyonları azaltmak için atabileceği bir dizi eylemi içeren anlaşmanın en son taslak metni yayınlandı. Fosil yakıtlardan aşamalı çıkışa dair bir referans barındırmayan metin, bunun yerine karbon tutma teknolojisine sahip olmayan kömürlü elektrik üretiminde aşamalı azaltım çağırısı yapıyor. Yaklaşık 12 bin kelimedenden oluşan taslak metinde, fosil yakıt kelimesi sadece üç defa geçiyor.

Metnin ilgili bölümü, "sera gazı emisyonlarında derin, hızlı ve sürekli bir azaltıma duyulan ihtiyacı" vurgularken, taraflara aşağıdaki maddeleri içerebilecek eylemleri gerçekleştirme çağrısında bulunuldu:

- 2030'a kadar küresel olarak yenilenebilir enerji kapasitesini üç katına, küresel ortalama yıllık enerji verimliliği iyileştirme oranını iki katına çıkarılması,
- Hızlı bir şekilde, karbon tutma teknolojisine sahip olmayan kömürlü elektrik üretiminde aşamalı azaltım, yeni ve karbon tutma teknolojisine sahip olmayan kömürden elektrik üretimine izin verilmesine sınırlama getirilmesi,
- Yüzyılın sonuna gelmeden veya ortalarında sıfır ve düşük karbonlu yakıtların kullanıldığı, net sıfır emisyonlu enerji sistemlerine yönelik küresel çabaların hızlandırılması,
- Enerjide karbon tutma teknolojisine sahip olmayan fosil yakıtların ikame edilmesine yönelik çabaları artırmak amacıyla, diğerlerinin yanı sıra, yenilenebilir enerji kaynakları, nükleer, karbon yakalama, kullanma ve depolama gibi teknolojileri ve düşük karbonlu hidrojen üretimi de dahil olmak üzere sıfır ve düşük emisyon teknolojilerinin hızlandırılması;
- Bilime uygun olarak, 2050 yılına kadar veya 2050 civarın-

da net sıfıra ulaşmak için fosil yakıtların hem tüketimini hem de üretimini adil, düzenli ve eşitlikçi bir şekilde azaltılması, (f) 2030'a kadar küresel olarak başta metan emisyonları olmak üzere CO₂ dışı emisyonların önemli ölçüde azaltılması, (g) Altyapının geliştirilmesi ve sıfır ve düşük emisyonlu araçların hızla devreye alınması dahil olmak üzere çeşitli yollarla karayolu taşımacılığında kaynaklanan emisyon azaltımlarının hızlandırılması, (h) Aşırı tüketimi teşvik eden ve enerji yoksulluğuna veya adil geçişlere çözüm getirmeyen verimsiz fosil yakıt sübvansiyonlarının mümkün olan en kısa sürede aşamalı olarak sonlandırılması."

› COP28 Taslak Metnine Tepkiler

COP28'in fosil yakıtlardan aşamalı çıkışa değinmeyen taslak anlaşma metni, Avrupa Birliği (AB) ve küçük ada devletleri grubu temsilcileri, bilim insanları ve STK'lar tarafından sert bir dille eleştirildi. Metinde verimsiz fosil yakıt sübvansiyonları ve fosil yakıt yerine emisyon azaltımı gibi süreci geriye götüren söylemlerin oldukça endişe verici olduğu düşünülüyor.

COP28 Başkanı Sultan Al Jaber de metnin yayınlanmasının ardından yaptığı açıklamada daha yapılacak çok işin olduğunu kabul ederken, üzerinde mutabık kalınması gereken daha çok şey olduğunu söyledi: "Fosil yakıt dilinde de en yüksek hedefi ortaya koymanızı istiyorum. Kapım hepinize açık. Şimdi hepimiz çok daha hızlı, çok daha akıllıca çalışmalıyız. Birlikte çalışmaktan başka seçeneğimiz yok. İşbirliği içinde çalışmalı ve birlikte hareket etmeliyiz."

İrlanda Eski Başbakanı ve Yaşlılar Meclisi (Chair of The Elders) Başkanı Mary Robinson da ülkelerin, bu büyüklükteki bir kriz için gereken kararlılık ve gerekli önlemleri almaya hazır bir şekilde derhal müzakere masasına dönmeleri için, önümüzde hâlâ yeterli zaman ve fırsat olduğunu söylerken, COP28

metninin bu güncel versiyonunun son derece yetersiz olduğunu vurguladı.

Metnin 39. bölümü, "sera gazı emisyonlarında derin, hızlı ve sürekli bir azaltıma duyulan ihtiyacı" vurgularken tarafların alabilecekleri önlemlere değiniyor. Metnin dilini eleştiren 350.org Küresel Kampanyalar Direktör Yardımcısı Cansın Leylim, "Bu bölüme bakarsanız, yapılması gerekenler taraflara öneri veya seçenek gibi sunuluyor. Bunun yerine kesin bir dil kullanılmalıydı" dedi.

Leylim'in bahsettiği listede fosil yakıtların ikame edilmesine yönelik çabaları artırmak amacıyla nükleer ve karbon yakalama ve depolama (CCS) gibi teknolojilere atıf var. Bunun yanı sıra zirvenin ilk haftasında kabul edilen yenilenebilir enerji ve enerji verimliliğindeki artış dili de yumuşatılmış durumda. Yenilenebilir enerjiyle ilgili, 2030 yılına kadar 11 Twh kurulum ve enerji verimliliğinde de %4,1 artış hızı hedefleri metinde yer almıyor.

Sabancı Üniversitesi, İstanbul Politikalar Merkezi Kıdemli Uzmanı Dr. Ümit Şahin de metnin bir önceki taslağa göre oldukça zayıflatıldığına dikkat çekti: "Sadece fosil yakıt üretimi ve tüketiminin 2050'de net sıfır hedefine ulaşmak için azaltımından söz ediliyor. Ama azaltarak net sıfır mümkün değil. Metin çelişkilerle dolu. Yeni ve CCS kullanmayan kömür santrallerine verilen izinlerin sınırlanması cümlesi bir yenilik olarak kabul edilebilir. Ama sınırlamak ne demek, ucu tamamen açık."

Taslak metnin açıklanmasından sonra konferans meydanında, başkanlık binası önünde sivil toplum temsilcileri ve bazı delegelerin protesto gösterisi düzenlemesi dikkat çekti. AB baş müzakerecisi Eamon Ryan ise, COP28 taslağında tepki çeken ifadeler değiştirilmez ve ilerlemeler sağlanmazsa AB'nin müzakere masasından kalkabileceğini belirtti. Nihai kararın 12 Aralık akşam saatlerinde verilmesi bekleniyor.

13 Aralık 2023

Ülkeler Fosil Yakıtlardan Uzaklaşmak için El Sıkıştı

Yaklaşık 200 ülkeden temsilci, COP28 İklim Zirvesi'nde, iklim değişikliğinin en kötü etkilerini önlemek için küresel fosil yakıt tüketimini azaltmaya başlama konusunda bir anlaşmaya vardı. Türünün ilk örneği olarak kabul edilen ve ancak 13 Aralık sabahı üzerinde mutabakat sağlanan bu anlaşma, petrol çağının sona ereceğinin sinyalini veriyor.

Anlaşmanın 12 Aralık'ta yayınlanan ilk taslak metni, aralarında Avrupa Birliği ve Küçük Ada Devletleri'nin de olduğu bir çok ülke tarafından tepkiyle karşılandı. Zirve başkanlığının önünde bazı delegelerin ve sivil toplum temsilcilerinin protesto ettiği taslak metin, sabaha kadar süren çalışmalardan sonra güncellendi. Tepki gören ilk taslak metin, fosil yakıtlardan aşamalı çıkışa dair bir referans barındırmıyor; bunun yerine sadece, karbon tutma teknolojisine sahip olmayan kömürde aşamalı azaltım çağrısı yapıyordu. Yaklaşık 12 bin kelimededen oluşan taslak metinde fosil yakıt kelimesi sadece 3 defa geçiyordu.

İki hafta süren zorlu müzakerelerin ardından Dubai'de yapılan anlaşma, yatırımcılara ve politika yapıcılara, dünyanın fosil yakıtlardan vazgeçme arzusunda birleştiğine dair güçlü bir sinyal göndermeyi amaçlıyor. COP28 Başkanı Sultan Al Jaber anlaşmayı "tarihi" olarak nitelendirdi ancak gerçek başarısının uygulanmasında olacağını ekledi. Zirvedeki kalabalık genel kurul toplantısında, "Bu anlaşmayı somut eylemlere dönüştürmek için gerekli adımları atmamız" dedi.

Birçok ülke, onlarca yıldır süren iklim müzakerelerinde elde edilmesi zor bir şeyi başardığı için anlaşmayı memnuniyetle karşıladı. Norveç Dışişleri Bakanı Espen Barth Eide, "Dünya ilk kez fosil yakıtlardan uzaklaşmanın gerekliliği konusunda bu kadar net bir metin etrafında birleşiyor" dedi.

100'den fazla ülke, COP28 anlaşmasında petrol, gaz ve kömür kullanımından "aşamalı çıkış" yönünde güçlü bir dil kullanılması için yoğun lobi faaliyetleri yürüttü ancak Suudi Arabistan liderliğindeki petrol ithalatçısı OPEC ülkelerinin bazılarının güçlü muhalefetiyle karşılaştı.

İklim açısından savunmasız küçük ada devletleri ise, fosil yakıtlardan aşamalı çıkış talebinin en güçlü destekçileri arasında yer aldı ve ABD, Kanada ve Norveç gibi büyük petrol ve gaz üreticilerinin yanı sıra AB bloğu ve diğer birçok hükümetin desteğini aldı. ABD İklim Elçisi John Kerry, anlaşmayı "Herkesi bir araya getiren işbirliği ruhuna hayranım" sözleriyle kutlarken, Danimarka İklim ve Enerji Bakanı Dan Jorgensen, anlaşmanın koşullarını şu sözlerle değerlendirdi: "Burada petrol ülkeleriyle çevrili bir petrol ülkesinde bulunuyoruz ve petrol ile gazdan uzaklaşmaya karar verdik."

Kanada'nın Çevre Bakanı Steven Guilbeault, COP28'in tarihi bir anlaşmaya vardığını belirtti: "Kısa vadeli eylem fırsatları sunuyor ve güvenli, uygun maliyetli, 1,5 derece uyumlu ve temiz bir geçiş için baskı yapıyor. Metinde yenilenebilir enerji, enerji verimliliği ve fosil yakıtlardan uzaklaşma konularında çığır açıcı taahhütler yer alıyor" dedi.

Anlaşmada "bilime uygun olarak 2050 yılına kadar net sıfıra ulaşmak için enerji sistemlerinde fosil yakıtlardan adil, düzenli ve hakkaniyetli bir şekilde geçiş yapılması" çağrısında bulunuluyor. Aynı zamanda, 2030 yılına kadar küresel olarak yenilenebilir enerji kapasitesinin üç katına çıkarılması, kömür kullanımını azaltma çabalarının hızlandırılması ve karbondan arındırılması zor endüstrilerde uygulanmak üzere karbon yakalama ve depolama gibi teknolojilerin hızlandırılması çağrısı yapılıyor.

Artık anlaşma imzalandığına göre ülkeler, ulusal politikalar ve yatırımlar yoluyla anlaşmaların yerine getirilmesinden sorumlu. Tüm bu gelişmelere karşın petrol, gaz ve kömür hâlâ dünya enerjisinin yaklaşık %80'ini oluşturuyor ve küresel talebin tam olarak ne zaman zirveye ulaşacağı konusunda tahminler farklılıklar gösteriyor.

➤ COP28'in Sekiz Deklarasyonunu Türkiye de İmzaladı

30 Kasım'da Dubai'de başlayan COP28'in resmi olarak devam eden son gününde Türkiye Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı çerçevesinde çalışan İklim Değişikliği Başkanlığı, sekiz girişime katıldığını duyurdu. Türkiye yaklaşık iki hafta devam eden zirve boyunca hiçbir girişime imzacı olmamıştı.

İklim Değişikliği Başkanlığı'nın sitesinde yapılan açıklamaya göre Türkiye'nin imzacı olduğu girişimler şu şekilde:

- İklim Kulübü
- Kritik Hammaddeler Kulübü
- Dayanıklı Gıda Sistemleri, Sürdürülebilir Tarım ve İklim Eylemine ilişkin Emirlik Deklarasyonu
- Buzul Dostları Grubu
- Çimentoda Atılım
- İklim İçin Mangrov İttifakı
- COP28'de Eğitim ve İklim Değişikliği Ortak Gündemi Bildirgesi
- İklim ve Sağlık Deklarasyonu
- İklim Eylemi İçin Yüksek Hedefli Çok Düzeyli Ortaklıklar Koalisyonu (CHAMP)

